

ฝึกเขียนเรื่องให้เป็นเรื่องสั้น

สมใจ สมคิด | Somjai Somkid

กว่าจะเป็นเรื่องสั้นสักเรื่อง

“ไม่มีใครเขียนได้ถ้าไม่ลงมือเขียน”

“ไม่มีเรื่องเขียน ถ้าไม่รู้จักคิด”

“ถ้าอ่านน้อย ประสบการณ์น้อย ขาดการสังเกต ขาดข้อมูล การเขียนก็ย่อมยาก”

คำพูดนี้ใช้ได้กับการเขียนทุกประเภท การเขียนเรื่องสั้นก็เช่นกันถ้าไม่ลงมือเขียน แล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าเขียนเป็นเรื่องสั้นหรือไม่ อันที่จริงเรื่องสั้นก็คือเรื่องที่เราใช้เล่าหรือพูดคุยกันถึงเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่มีความขัดแย้งหรือมีเรื่องราวให้น่ามากกล่าวถึง

บางคนบอกว่าการเล่านิทานก็เหมือนกับการเล่าเรื่องสั้นเรื่องหนึ่ง อันนี้ก็ใช่ แต่ขึ้นอยู่กับนิทานเรื่องนั้นๆ ว่ามีเนื้อหาไปในทำนองใดประเภทใด ถ้านิทานเรื่องนั้นมีเหตุผล มีความสมจริง ไม่เพ้อฝันจนเกินจริง มีตัวละคร มีฉากที่ชัดเจน ก็อาจจัดเป็นเรื่องสั้นเรื่องหนึ่งได้

“จินตนาการอยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้ ก็ยอมเขียนเป็นเรื่องสมจริงได้”

สำหรับเรื่องสั้นแนวสมจริง ก็เหมือนกับการเขียนเรื่องจริงแต่เป็นเรื่องที่แต่งหรือสมมุติขึ้น โดยอาศัย 3 กานมาใช้เป็นประโยชน์ในการเขียน คือ

จินตนาการ

ประสบการณ์

สังเกตการณ์

บางคนบอกว่า เริ่มแรกในการเขียนเรื่องสั้นให้ได้สักเรื่องนั้น อย่าเพิ่งไปศึกษาทฤษฎีหรือองค์ประกอบของเรื่องสั้นให้รู้แบบลึกซึ้งมากนัก จะทำให้ติดกรอบหรือรู้สึกเกร็งกลัวจะเขียนผิดรูปแบบตามที่เรียนรู้อาจ

ดังนั้นควรเริ่มเขียนจากความรู้สึกจากใจที่อยากเขียน โดยอาจจะได้แรงใจมาจากการอ่านเรื่องสั้นที่คนอื่นเขียนไว้แล้วเขียนเลียนแบบ เมื่อเขียนได้แล้วค่อยศึกษาภาคศาสตร์เพิ่มเติมภายหลังเพื่อมาช่วยเสริมเติมเต็ม

นักเขียนเกิดขึ้นได้จากความอยากเขียน การเขียนต้องมีใจรัก งานเขียนเป็นแรงงานแห่งความรัก

การที่จะได้เรื่องมาแต่งเป็นเรื่องสั้นนั้น ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์หรือเรื่องหรือปัญหาที่เข้ามากระทบความรู้สึก หรือกระทบใจชวนให้ขบคิด เราอาจจะเสนอความคิดเห็นออกไปตามที่คนจะมองของเราเอง

การเขียนเรื่องสั้นเป็นการสร้างเรื่องขึ้นในสมอง แล้วเอาเรื่องนั้นมาเขียนโดยเอาตัวหนังสือเป็นสื่อในการเขียน

การเขียนได้มาจากประสบการณ์และการค้นคว้า รวมถึงการแสดงอารมณ์ความรู้สึกการเขียนจากประสบการณ์ที่สร้างสมจากชีวิตเป็นลักษณะการเขียนที่ง่ายที่สุดและที่สำคัญการเขียนต้องเขียนจากสิ่งที่รู้จริง

เคล็ดลับของการเป็นนักเขียนเรื่องสั้น

1. ใจชอบ
2. อยากเขียน
3. เขียนบ่อยๆ
4. อ่านให้มาก
5. คิดให้หนัก
6. สังเกตและสนใจทุกสิ่งทุกอย่าง
7. ฝึกฝนภาษา
8. หมั่นหาข้อมูล
9. คิดเรื่องให้ใหม่และแปลก
10. จุดหมายต้องเด่น

คุณสมบัติของเรื่องสั้นที่ดี

1. มีเนื้อหาแน่น
2. สิ่งที่เกี่ยวข้องมีประโยชน์ต่อเรื่อง
3. ฉากและบทบาทของตัวละครรัดกุม ไม่ใช่คำฟุ่มเฟือย
4. ใช้คำแต่น้อย แต่ให้ได้ใจความมาก
5. จัดเรื่องให้เหตุการณ์เกิดจากตัวละคร ลำดับเหตุการณ์มีชั้นเชิงชวนอ่าน
6. มีตัวละครเด่นที่สุดตัวเดียวและมีเหตุการณ์อันเป็นสาเหตุของเรื่องๆ เดียว
7. มีพฤติกรรมสำคัญอันเป็นสาเหตุของเรื่องเพียงอย่างเดียว
8. มีจินตนาการ มีจุดมุ่งหมายเพียงจุดเดียว
9. เมื่ออ่านจบแล้วเกิดความรู้สึกเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เศร้า, หมดหวัง, ขบขัน, ตื่นเต้น ฯลฯ

จะหาเรื่องจากที่ไหนมาเขียน

ฟิลิปดา (2549 : 56 - 57) ได้แนะนำการหาวัตถุดิบมาสร้างโครงเรื่องหรือพล็อตว่า พล็อตหาได้จากทุกๆ ที่รอบกาย สรุปได้ดังนี้

1. จากสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฯลฯ
2. คิดเอาเอง หรือจากการค้นคว้า อาจเป็นสิ่งที่สนใจ ชอบ หรือไม่ชอบ อาจจะมาจากการเห็นด้วย หรือจากการโต้แย้งแล้วก็นำมาจินตนาการเป็นเรื่องเป็นราว
3. วัตถุดิบจากคนรอบข้าง เห็นชีวิตหรือเรื่องราวของคนที่อยู่จัก หรือได้ฟังมาจนเกิดความรู้สึกหรือแรงบันดาลใจอยากเขียนถึง
4. เอามาจากเรื่องเดิมๆ นำมาเขียนใหม่ โดยการผสมผสานหรือดัดแปลงจากเรื่องเดิมๆ ที่มีอยู่แล้ว พล็อตที่เป็นที่นิยมนำมาเขียนใหม่ก็ เช่น พล็อตเรื่องซินเดอเรลลา (จากผ้าขี้ริ้วไปสู่ความสุขสบาย) พล็อตฝาแฝด (คนใดคนหนึ่งมีอันเป็นไป อีกคนมาสวมรอยหรือเป็นความแตกต่างระหว่างฝาแฝดร้ายแฝดดี)

นอกจากนี้ ฟิลิปดา ยังได้แนะนำถึงวิธีการสร้างเรื่องของนักเขียน สรุปได้ดังนี้

1. เริ่มจากตัวละคร นักเขียนคิดถึงตัวละครขึ้นมาก่อน จากนั้นก็หาส่วนอื่นๆ เข้ามาประกอบเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเป็นราว โดยมีตัวละครเป็นจุดศูนย์กลางและเป็นตัวขับเคลื่อนเรื่อง

2. เริ่มจากการเห็นภาพ หรือรูปถ่าย แล้วเกิดประทับใจ จินตนาการเป็นเรื่องเป็นราวขึ้นมา เช่น เห็นภาพหญิงชรา นั่งรถเข็น โดยมีชายหนุ่มคนหนึ่งยืนอยู่เบื้องหลังก็อาจจะมีความคิดสร้างเรื่องขึ้นมา

3. เริ่มจากสถานที่ หรือภูมิทัศน์ที่คุณสนใจ อาจจะมาจากการได้ไปพบเห็นจริง หรืออ่านในหนังสือ หรือจากภาพยนตร์แล้วเกิดแรงบันดาลใจอยากจะเขียน

4. เริ่มจากถ้อยคำ หรือประโยคกินใจ หรือคำถามที่ผุดขึ้นมาในหัว เช่น “ใครฆ่าผู้หญิงคนนี้”

5. จากเหตุการณ์ที่พบเห็นหรือได้ยิน เช่น เรื่องของภัยธรรมชาติ (ตัวอย่างจากภาพยนตร์มีเยอะ น้ำท่วม พายุทอร์นาโด แผ่นดินไหว) หรือเหตุการณ์ที่พบเห็นบ่อยๆ พวกอุบัติเหตุรถชน ไฟไหม้ เครื่องบินตก ฯลฯ

6. สร้างจาก Theme (ธีม) หรือ Premise (พรีไมส์) อันเป็นการวางกรอบของเรื่องว่าจะให้ศูนย์กลางเกี่ยวกับอะไรและในแง่ไหน

สูตรแนะนำวิธีการสร้างเรื่องอย่างง่าย

การสร้างเรื่องสั้นอย่างง่ายมีสูตร 6 ขั้น (แต่ทว่าการเขียนจริงนั้นอาจจะไม่ง่าย) คือ

1. หาตัวละครมา
2. ใส่ความต้องการบางอย่างให้ตัวละคร
3. เดิมอุปสรรค หรือปัญหา ที่ขัดขวางไม่让他ไปถึงความต้องการนั้น
4. บีบคั้นเขาด้วยความยากลำบากหรือความผิดพลาดที่มากขึ้น
5. พาเขาออกมาจากสถานการณ์นั้นๆ ด้วยความสามารถของเขาเอง
6. จบเรื่อง

ก่อนลงมือเขียนต้องทำอะไร

เพลินตา (2536 : 85 - 88) ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำความคิดให้แจ่มก่อนจะลงมือเขียนสรุปได้ว่า

ก่อนจะเริ่มลงมือเขียน อยากจะให้ลองใคร่ครวญพิจารณาว่าเรามีความคิดที่แจ่มแจ่มชัดแล้วหรือยัง ลองไล่เรียงตั้งคำถามดูดังนี้

1. ตั้งคำถามว่า ทำไมจึงอยากจะเขียนเรื่องสั้นเรื่องนี้

2. เรื่องสั้นที่เราจะเขียนเป็นประเภทใด เราจะใช้วิธีการอย่างไร เน้นอะไร

2.1 แบบผูกเรื่อง เป็นเรื่องสั้นที่เน้นการวางโครงเรื่องซับซ้อนมีปมปัญหา ข้อขัดแย้งชวนติดตาม เรวางโครงเรื่องไว้พร้อมแล้วหรือยังว่าเหตุการณ์ใดนำไปสู่เหตุการณ์ใด เรื่องจะคลี่คลายไปอย่างไร จะต้องจบอย่างไร หักมุมจบหรือไม่

2.2 แบบสร้างตัวละคร ตัวละครของเรามีลักษณะเด่นอะไร มีบทบาทในการดำเนินเรื่องอย่างไร ต้องไม่ลืมว่าเรื่องสั้นมีข้อจำกัดเรื่องเวลา เราไม่สามารถแสดงพัฒนาการของตัวละครได้เหมือนกับการเขียนนวนิยาย ตัวละครในเรื่องสั้นจึงไม่จำเป็นต้องแสดงพัฒนาการของลักษณะนิสัย

2.3 แบบสร้างบรรยากาศ เป็นเรื่องสั้นที่ต้องการให้สีสันของเรื่องดูสมจริง สร้างอารมณ์ร่วมให้เกิดแก่ผู้อ่านได้ ความสำคัญของเรื่องสั้นประเภทนี้อยู่ที่ ฉากได้แก่สถานที่ และเวลา ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อตัวละครในเรื่องอย่างยิ่ง เราจะต้องใช้ความสามารถในเชิงพรรณนามากอยู่สักหน่อยหากเลือกเขียนเรื่องสั้นประเภทนี้

2.4 แบบแสดงแนวคิด เรื่องสั้นชนิดนี้มุ่งเสนอแนวคิดหรือทัศนคติของเราต่อปัญหาใดปัญหาหนึ่ง เพราะฉะนั้นเราจะต้องแจ่มชัดกับสิ่งที่เราคิดเสียก่อนเป็นเบื้องต้น จึงจะสื่อได้ตรง เราอาจจะเขียนโดยใช้สัญลักษณ์หรือแบบกระแสสำนึก หรือแบบเหนือจริง หรือแบบเสียดสีก็ได้ตามแต่เราจะเห็นว่าเหมาะสมกับเรื่อง อันนี้ต้องกำหนดให้แน่เสียก่อน โดยอาจจะลองเขียนดูว่าแบบไหนจะสื่อความคิดของเราได้ดีที่สุด ตรงที่สุด ไม่บิดเบือน

3. เรื่องจะได้รับการบอกเล่าจากมุมมองของตัวละครใด

3.1 ตัวละครสำคัญเป็นผู้เล่า วิธีนี้ใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง ‘ฉัน’ ‘ผม’ ‘ดิฉัน’ ‘ข้าพเจ้า’ ทำให้เรื่องดูสมจริงสมจัง เพราะตัวละครสำคัญเป็นผู้อยู่ในสถานการณ์และเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งโดยตรง

3.2 ตัวละครรองเป็นผู้เล่าวิธีนี้ใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งเช่นเดียวกับวิธีแรก ตัวละครรองจะทำหน้าที่เป็นผู้เล่าในฐานะเป็นคนใกล้ชิดเหตุการณ์

3.3 ผู้เขียนเป็นผู้เล่า โดยผู้แจ้งรู้ถ้วนทั่วไปเสียทุกสิ่ง สามารถล่วงรู้ถึงความคิด ความรู้สึกของตัวละคร ในทุกเวลา ทุกสถานที่

3.4 ผู้เขียนเป็นผู้เล่าอย่างนักสังเกตการณ์จากภายนอก ไม่สามารถล่วงรู้ไปถึงความคิด ความรู้สึกของตัวละครได้ เหมือนคนที่ไปเห็นหรือได้ยินมาแล้วนำมาบอกเล่า อีกทอดหนึ่งวิธีนี้จะต้องใช้บทสนทนามากอยู่สักหน่อย

3.5 ตัวละครสำคัญซึ่งใช้สรรพนามบุรุษที่สามเป็นผู้เล่า เป็นผู้ดำเนินเรื่อง เป็นผู้เห็น เป็นผู้ผู้ได้ยิน เป็นประจักษ์พยานของเหตุการณ์ต่างๆ

4. ตัวละครที่จำเป็นแก่เรื่องมีเท่าใด ตัวละครใดเป็นตัวสำคัญหรือเป็นตัวหลัก ตัวใดเป็นตัวรองหรือเป็นเพียงตัวประกอบ มีตัวละครใดที่แม่นยำตัดออกไปแล้ว เรื่องยังดำเนินไปได้หรือไม่

5. โครงเรื่อง เราผูกโครงเรื่องให้เหตุการณ์ใดเป็นเหตุการณ์สำคัญที่นำไปสู่อีกสถานการณ์หนึ่ง ปมปัญหาหรือความขัดแย้งในสถานการณ์นั้นๆ คืออะไร มีอิทธิพลหรือส่งผลต่อตัวละครสำคัญอย่างไร

6. ฉาก เหตุการณ์ในเรื่องเกิดขึ้น ณ ที่ใด เมื่อไหร่ สอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่องหรือไม่ ช่วยขับเน้นให้เรื่องราวโดดเด่นเพียงใด

7. แก่นเรื่อง หากเราแจ่มชัดตั้งแต่คำถามแรกเป็นต้นมา ข้อนี้ก็ไม่น่าจำเป็นต้องตอบเว้นแต่จะย้ำเพื่อความแน่ใจว่าเรามีได้หลังลิมกระดูกสันหลังของเรื่อง

เมื่อเรามีความพร้อมแล้ว ต่อไปก็เป็นเรื่องความสามารถที่จะสื่อแสดงที่จะเรียงร้อยเป็นเรื่องราว งานของเรายังไม่เสร็จง่าย ๆ หรอก ก็มักเขียนไว้ว่าจะเป็นกันได้ง่ายๆ เมื่อไหร่ นี่เป็นเพียงขั้นแรกที่จะต้องทำความคิดของตนให้แจ่มชัดเสียก่อนเพื่อที่ว่าจะได้ไม่หลงทางในป่าอักษร เรื่องของความสามารถเป็นเรื่องอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก

ตัวอย่างเหตุการณ์ที่น่าจะนำมาเขียนเป็นเรื่องสั้น

1. สาวกับหนุ่ม แต่งงานกันได้คืนเดียวพอรุ่งเช้าหย่าขาดจากกัน
2. ชายหนุ่มคนหนึ่งทุกขี้ใจเหลือเกินจะฆ่าตัวตายโดยการกระโดดตึกแต่ขณะที่จะกระโดดนั้นก็มีผู้คนมางุดมมากมาย ไม่มีใครสักคนเดียวที่คิดห้ามเขา เขาเลยตัดสินใจไม่ฆ่าตัวตาย
3. สามีผู้จอมเกียจคร้านนายหนึ่ง ภรรยาทำอาหารไว้ให้เรียบร้อยแล้วไปทำธุระต่างจังหวัด พอกลับมาสามีตายเพราะไม่มีคนป้อนอาหารให้
4. เด็กหนุ่มสองคนเสี่ยงทายโดยโยนหัวก้อยว่าจะไปเที่ยวชายทะเลหรือดูหนังดีแต่การโยนเหรียญนั้นต้องให้ผู้อื่นโยนให้ แต่ใครๆ ก็ไม่ช่วยโยนให้เพราะไม่เข้าใจในการกระทำระวาง
5. หญิงชราบ้านนอก ไปอยู่กับลูกที่ร่ำรวย ปรับตัวไม่ได้กับอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน ในที่สุดหนีกลับบ้านนอก

ตัวอย่างข่าวจากหนังสือพิมพ์ที่น่าจะนำมาเขียนเรื่องสั้นได้

วินทร์ เลียววาริณ (2546 : 25 - 31) ได้รวบรวมพาดหัวข่าวจากหนังสือพิมพ์ต่างๆ หลายร้อยฉบับ เพื่อใช้เป็นข้อมูลดิบ สำหรับโจทย์ในการเขียนเรื่องสั้นของเขา ดังเช่น

“สุราษฎร์ฉาวซ้ำ ผู้ต้องขังถูกซ้อมดับอนาคตโรงพัก มารดาผู้ตายสุดช้ำโทษแค่ไม่มีใบขับขี่” (กรุงเทพธุรกิจ 30 เมษายน 2545)

“อนาถชีวิตคนถีบสามล้อรับจ้าง อาชีพเก่าแก่ใกล้คราสูญพันธุ์” (ผู้จัดการ 18 มิถุนายน 2545)

“ค้ำกามข้ามชาติ ไฟฟ้าช็อต นศ.สาวหนีตาย” (ไทยรัฐ 20 มิถุนายน 2545)

ขั้นตอนการเขียน

ขั้นตอนเริ่มแรกของการเขียน บอกได้ไม่ชัดเจน เพราะบางครั้งเหตุการณ์อาจจะเกิดขึ้นพร้อมกันทั้งฉาก ตัวละคร ในขั้นตอนก่อนเขียนเป็นขั้นตอนที่เกือบสมบูรณ์ที่สุด เพราะเราสามารถคิดแก่นของเรื่องซึ่งเป็นความคิดรวบยอดได้ก่อนขั้นตอนอื่น

1. เขียนแก่นเรื่อง

ตัวอย่างแก่นเรื่องหรือแนวคิด จากเรื่อง รีสอร์ทและพลโลกยุคสุดท้าย ของสมใจ สมคิด “คนทั่วไปมักจะไม่มองเห็นความผิดของคนอื่นแต่ความผิดของตนเองกลับมองไม่เห็น ดังสำนวนที่ว่า ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง” (พลโลกยุคสุดท้าย)

“คนเราถึงจะรักและหวงแหนสิ่งหนึ่งสิ่งใดเอาไว้ก็ตาม แต่ถ้าขาดคนที่จะสานต่อกี๋ยากที่จะรักษาเอาไว้ได้ยั่งยืน เพราะความคิดและสังคมมันเปลี่ยนไป” (รีสอร์ท)

2. วางโครงเรื่อง

เมื่อได้แนวคิดหรือแก่นเรื่องแล้ว ขั้นตอนต่อไปลองวางโครงเรื่อง

โครงเรื่อง จะเป็นส่วนของเนื้อหาทั้งหมดที่เราสามารถเล่าได้ โครงเรื่องไม่ใช่เรื่องในการกำหนดโครงเรื่องพยายามกำหนดให้กว้าง เพราะทำให้เราสามารถเขียนเรื่องได้มาก โครงเรื่องจะมีลักษณะดังนี้

ความสมจริงแต่ไม่เหมือนจริง ความสมจริงของเรื่องจะต้องสอดคล้องกับแก่นหลักของเรื่อง

โครงเรื่องต้องมีลักษณะคาดไม่ถึงเกิดขึ้น จึงจะทำให้เรื่องน่าติดตาม และต้องไม่เกินจริงตามที่เราวางไว้

การเขียนโครงเรื่องจะต้องใส่อะไรบ้าง พิลิปดา (2549 : 55 - 56) ได้ให้คำแนะนำว่าต้องมีสิ่งสำคัญที่ต้องมีอย่างน้อย 4 อย่างคือ

1. Character. ตัวละคร
2. Scene. ฉากเหตุการณ์
3. Setting. ฉากเวลาและสถานที่
4. Theme. ใจความสำคัญ

ทั้ง 4 อย่างจะต้องถูกนำเข้ามาเชื่อมโยงกันโดยมีองค์ประกอบ 4 อย่างคือ

1. ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นปัจจัยแรกที่สำคัญของโครงเรื่องเป็นแรงขับเคลื่อนที่อยู่เบื้องหลังเรื่องราว ความคิด เหตุการณ์ ที่นักเขียนต้องการจะสำรวจตรวจค้น ในตอนนี้นักเขียนต้องถามตัวเองว่ามีอะไรเกี่ยวกับความขัดแย้งพื้นฐานในโครงเรื่องนี้มีตัวละครที่รู้สึกอย่างไรกับข้อขัดแย้ง และจะเอาตัวละครไปใส่ไว้ในความขัดแย้งนี้ได้อย่างไร

2. ความซับซ้อนยุ่งเหยิง (Complication) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนี้ต้องซับซ้อน ยุ่งเหยิง ยากเย็นเพียงพอที่จะทดสอบความสามารถของตัวละคร หรือทำให้การสร้างตัวละครเผชิญกับสถานการณ์ที่แท้จริงออกมาทั้งในด้านความเฉลียวฉลาดความมีศีลธรรม จรรยา และการแสดงออกทางกาย

3. วิกฤตการณ์ (Crisis) เพื่อให้ทุกสิ่งทุกอย่างนำไปสู่บทสรุป ต้องทำให้แต่ละความขัดแย้งปัญหาความยุ่งยากต่างๆ ยากขึ้นไปเรื่อยๆ จนถึงจุดสูงสุดเพื่อการแก้ไขสำคัญอันนำไปสู่บทสรุป

4. บทสรุป (Conclusion) แล้วแต่ว่าจะให้ตอนจบออกมาแบบไหน

ตัวอย่างโครงเรื่อง

พ่อเฒ่าซึ่งเป็นคนรักและหวงแหนในผืนแผ่นดินบ้านเกิด แต่เมื่อความเจริญเข้ามาบนเกาะที่พ่อเฒ่าอาศัยอยู่ ทำให้พ่อเฒ่ารู้สึกแปลกแยก มีนายหน้ามาติดต่อขอซื้อที่ดินในราคาสูงโดยยกเหตุผลต่างๆ มาหว่านล้อมมากมาย ลูกหลานต่างเห็นด้วย ทำให้พ่อเฒ่าหนักใจเลยไปปรึกษากับหลวงพ่อบุญ แต่คำปรึกษาที่ได้รับก็ไม่สามารถทำให้พ่อเฒ่าตัดสินใจได้ (รีพอร์ต)

3. สร้างตัวละคร

เมื่อตอนที่เขียนโครงเรื่องนั้น เราจะกำหนดลงไปแล้วว่าจะให้มีตัวละครสำคัญสักกี่ตัว ตัวละครสำคัญๆ ในเรื่องสั้นนั้นโดยทั่วไปมักจะมีน้อยตัว เพราะเรื่องมันสั้น และตัวละครมัก จะไม่มีโอกาสได้แสดงบุคลิกลักษณะอะไรมากมายนัก การพัฒนาตัวละครก็มีน้อยเพราะ ระยะเวลาสั้น

ตัวละครส่วนใหญ่มักจะเป็นประเภทตัวแบน คือจะเห็นลักษณะด้านเดียว จะดีก็ดี ตลอด จะชั่วก็ชั่วตลอด ถ้าสามารถทำให้ตัวละครมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง ไปตามเหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมเหมือนบุคคลในชีวิตจริงๆ ได้ เรียกว่าตัวละคร ตัวกลม

ตัวละครนั้นอาจเป็นคน..สัตว์ หรือสิ่งของ หรืออะไรก็ได้ อาจเป็นสิ่งไม่มีชีวิตแต่ ทำให้มีชีวิตก็ได้ อันนี้ไม่จำกัด

มีนักเขียนบางคนกล่าวว่า ถ้าจะให้ตัวละครมีชีวิตและสมจริงสมจัง จะต้องให้เป็น ตัวเราเอง คือใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 ฉัน, ผม, ข้าพเจ้า, ข้า, ดำเนินเรื่องเสียเองเลยง่ายดี

การสร้างตัวละครต้องแน่นอนชัดเจน ผู้เขียนต้องพยายามเรียบเรียงคำพูด ลักษณะ ของตัวละครต้องแสดงพฤติกรรม โดยอารมณ์ โดยทัศนคติของตัวละคร โดยรูปร่างของตัวละคร

การบรรยายตัวละครไม่ต้องละเอียดเพราะจะทำให้ผู้อ่านเบื่อควรเปิดเผยให้เห็น พฤติกรรมของตัวละครเพียงบางอย่างเท่านั้นเอง เพราะผู้อ่านจะเป็นผู้ที่ จะทำความรู้จักกับ ตัวละครไปจากพฤติกรรมในเรื่อง ตัวละครจะต้องพัฒนาลักษณะ บุคลิกภาพ อย่าง ค่อยเป็นค่อยไป

ภาษาเขียนจะเป็นสื่อความคิดของผู้เขียนและจะต้องเลือกเขียนจุดเด่นของ ตัวละครจึงทำให้ผู้อ่านสามารถสื่อความหมายได้ทันที

จะเป็นอะไรก็ตาม สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่า สามารถสร้างตัวละครให้ผู้อ่านประทับใจ ได้แค่ไหน ซึ่งมีคำแนะนำในการสร้างลักษณะของตัวละครดังนี้

1. บรรยายอุปนิสัยของตัวละครโดยตรง บอกลักษณะ รูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ ความสูง น้ำหนัก การศึกษา อาชีพ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม หรือ รายละเอียดปลีกย่อยอื่นๆ เกี่ยวกับตัวละครให้ผู้อ่านรับรู้อย่างแจ่มแจ้ง
2. ให้ตัวละครนั้นพูดถึงตัวละครอีกตัวหนึ่ง คำพูด คำวิจารณ์ของตัวละคร อื่นๆ สามารถเปิดเผยให้ผู้อ่านรับรู้ลักษณะนิสัยของตัวละครได้ในหลายแง่มุม
3. บอกนิสัยใจคอของตัวละครผ่านพฤติกรรม คำพูดทัศนคติของ ตัวละครเอง

4. บอกอุปนิสัยของตัวละครผ่านความรู้สึกนึกคิดของตัวละครเอง จากสัมพันธภาพของตัวละครนั้นกับตัวละครอื่นๆ

ตัวอย่าง ตัวละครจากเรื่องริสอร์ท

1. พ่อเผ่า : เป็นคนเหมือนคนแก่ทั่วๆ ไป ไม่เห็นด้วยกับความเจริญทางด้านวัตถุ รักและห่วงใยในผืนแผ่นดินของบรรพบุรุษ รักและเป็นห่วงลูกหลาน
 2. นายหน้า : เป็นเหมือนนายหน้าทั่วๆ ไป พุดหว่านล้อมหวังเพียงค่านายหน้าประโยชน์ส่วนตน โดยไปคำนึงถึงอะไรทั้งสิ้น
 3. ลูกๆ : เป็นบุคคลรุ่นใหม่ เข้าใจและเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมบนเกาะดี
 4. หลวงพ่อ : รับผิดชอบต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
- เวลากำหนดตัวละครเราอาจจะร่างพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของตัวละครนั้นๆ เพื่อจะได้ไม่เฉหรือสับสนในการเขียน

ตัวอย่างตัวละครเรื่องพลโลกยุคสุดท้าย

1. สามी : เป็นคนที่มีกเอาแต่อารมณ์ตนเองเป็นใหญ่ ชอบตำหนิผู้อื่น อวดรู้ หลงตัวเอง
2. ภรรยา : เป็นเหมือนแม่บ้านทั่วไป แต่มีความรู้ มีงานทำมั่นคง ไม่ชอบการโต้เถียงรุนแรง เอาใจสามีเก่ง

4. ลงเขียนบทสนทนา

บทสนทนา ก็คือคำพูดของตัวละครที่ใช้พูดกัน เพื่อช่วยให้การดำเนินเรื่องรัดหน้าใช้แทนการบรรยายได้ แต่ทั้งนี้จะต้องให้คำพูดนั้นมีความสมจริงตามลักษณะนิสัยตลอดถึงฐานะของตัวละครในเรื่อง ตัวอย่าง

- “ครูบอก ถ้ามีงขาดโรงเรียนอีก ครูจะตามไปทวดมึงถึงบ้าน”
 ก้องถอนใจใหญ่ “กูอยากออกโรงเรียน”
 “มึงยังไม่จบ ป.4”
 “กูไม่ยอมเรียน กูคิดเลขไม่เป็น เขียนหนังสือก็ไม่เป็น”
 “ครูจะสอนให้มึง”
 “ทวดกูนะไม่ว่า” (จากเรื่อง ว่าวสี่ขา ของประมวล มณีโรจน์)

5. ลองเขียนฉาก

ฉาก ก็หมายถึงสถานที่และเวลาที่เรื่องนั้นๆ เกิดขึ้น จะต้องเขียนให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง และควรเขียนให้ถูกต้องตามสภาพความเป็นจริง เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศให้ดูสมจริง แต่ไม่จำเป็นจะต้องให้ละเอียดมากจนเกินไป จนยาวเหยียดเกินความจำเป็นของเรื่อง (อย่าลืมว่าเรื่องสั้น เรื่องมันสั้น) ฉากนั้นบางครั้งเราอาจเขียนจากสายตาที่เห็นจริงๆ หรือเป็นฉากที่เราสร้างขึ้นเองตามความคิด จินตนาการของเราว่าน่าจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ก็ได้

ฉากจะประกอบด้วย สถานที่และเวลาไปพร้อมกัน อาจจะเป็น เวลา วัน เดือน ปี พ.ศ. บางครั้งฉากอาจเป็นตัวกำหนดโครงเรื่อง และการดำเนินเรื่อง ฉากมีความสำคัญต่อการดำเนินเรื่อง และจะต้องสอดคล้องกับตัวละคร โครงเรื่อง และฉากสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมของตัวละครได้อีกด้วย

การเขียนฉากเหตุการณ์ ให้เขียนตามที่เห็นเป็นเรื่องราวในจินตนาการ สร้างภาพให้ผู้อ่านเห็นด้วยวิธีเปรียบเทียบ หรือใช้คำบรรยายที่อ้อมค้อม หรืออะไรก็ตามที่ทำให้ภาพของเหตุการณ์นั้นดำเนินไปด้วยแรงผลักดันด้วยพลังของการเล่า ทำให้ผู้อ่านพบกับความสำคัญของมันด้วยการกระทำ (Action) ด้วยความรู้สึกรุนแรงของตัวละคร ด้วยความตื่นเต้นจะดูเหมือนมีเสียงเพลงประกอบ ผู้อ่านได้ยินด้วยจิตสำนึกอย่างไม่รู้ตัว

ประโยคต่างๆ ที่เขียนนั้น ไม่จำเป็นต้องละเอียดละไมหรือสวยงามมาก ค่อยกลับมาแก้ไขแต่งเติมได้ ขณะสร้างฉากเหตุการณ์ไม่ควรกังวล พยายามสนุกกับการเขียน มองกว้างๆ มองทุกมุมที่ทำได้

นักประพันธ์หลายคนเชื่อว่า ฉากเหตุการณ์ที่เขียนได้ดีๆ นั้นมาจากการเขียนที่ไม่เครียด ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นคนฉลาดปราดเปรื่องถึงจะเขียนได้ดี แต่ควรจะเป็นคนที่ปล่อยอารมณ์และความคิดให้เป็นอิสระและ ‘เล่น’ กับการเล่าของตัวเอง เปิดโอกาสให้ความคิดแปลกๆ หรือประหลาดๆ ลงสู่แผ่นกระดาษ จะตัดมันออกไปได้เสมอเมื่อไม่ต้องการ หรือเมื่อมันไม่เหมาะสมกับฉากเหตุการณ์นั้นๆ วิธีคิดเช่นนี้นักประพันธ์บางคนเปรียบเทียบว่าเหมือนให้อีกจิตหนึ่งของคุณเองสร้างแหวนเพื่อจับปลาที่กำลังว่ายอยู่ในกระแสน้ำของจิตสำนึกนั่นเอง

ตัวอย่างการเขียนฉาก

นางเดินลงจากรถโดยสารอย่างอ่อนระโหย ลูกชายทั้งสามซึ่งนั่งอยู่หน้าจอโทรทัศน์ต่างหันมาดูเมื่อเห็นรถหยุด พอเห็นนางหัวอุ้งพะรุงพะรัง ทั้งสามลุกขึ้นมาแย่งกันถือ (บ่วง ของสมใจ สมคิด)

ลมแล้งพัดผ่านมามากอีกหน..ทันทีที่เม็ดฝนสุดท้ายลั่งลาฤดู, ทันทีที่เดือนกุมภาพันธ์เริ่มต้น.. กระแสลมเหมือนหยุดหมุนอยู่ชั่วเวลาสามวัน ครั้นแล้วลมจากทิศตะวันออกนั้นเองที่เริ่มพัดมารวยริน หอบเอากระอวยเย็นยามเช้ามาถึง หมอกเริ่มปรากฏตัวห่มคลุมพื้นดินกระแสลมแห่งเดือนกุมภาพันธ์เจือกลิ่นความแห้งผาก จนบางขณะก่อให้เกิดอารมณ์หดหู่..

เราถูกปลุกให้ตื่นขึ้นมาในความหนาวเย็น เสียงหวอกรีดร้องโหยหวน และดวงไฟที่สว่างวาบๆ.. (สะพานขาด ของ กนกพงศ์ สมสมพันธุ์)

6. ลองตั้งชื่อเรื่อง

การตั้งชื่อเรื่องก็เป็นส่วนที่สำคัญที่ไม่ควรมองข้าม เพราะผู้อ่านมักจะดูที่ชื่อเรื่องก่อนว่าน่าอ่านหรือไม่ ฉะนั้นจะตั้งอย่างไรให้สะดุดตาสะดุดใจ ทำทนายให้อยากอ่าน

แนวในการตั้งชื่อเรื่องที่น่าสนใจ ดังนี้

6.1 ตั้งชื่อตามตัวละครสำคัญ เช่น **ซาเกาะ** (ชื่อวัวชน) ของมนัส จรรย์คมอม (ชื่อสุนัข) ของ คึกฤทธิ์ ปราโมช **ฝาดิมะ** (ชื่อเด็กหญิงมุสลิม) ของสมใจ สมคิด **ลุงเปลี่ยน** (ชื่อคนชรา) ของ วิม อธิธิกุล **แอ้ว ผู้บริสุทธิ์** (ชื่อเด็กสาว) ของ เสนีย์ เสาวพงศ์

6.2 ตั้งชื่อตามสถานที่สำคัญ เช่น **ประตูชุมพล** ของมีชัยนติก **ตลาดใต้รุ่ง** ของ นน รัตนคุปต์ **กรุงเทพฯ 1982** ของ อดุล เปรมบุญ **สีน้ำตาลที่ฝั่งคลองแสนแสบ** ของ วิทยา นาบำรุง

6.3 ตั้งชื่อตามเหตุการณ์ที่สำคัญ เช่น **คลื่นหัวแดง** ของ พนม นันทพฤกษ์ **สะพานขาด** ของ กนกพงศ์ สมสมพันธุ์ **นักมวยดั่ง** ของจรรยาธิ รักษา

6.4 ตั้งชื่อตามแนวคิดสำคัญ (อันนี้พบมากหน่อย) เช่น **แต่ ผู้ที่ยังอยู่** ของ ว. วิพุธ **ชัยชนะ** ของ เหลืองฝ้ายคำ **ในที่สาธารณะและถูกต้องตามกฎหมาย** ของไพฑูรย์ ธิัญญา **ขอแรงหน่อยเถอะ** ของ ศรีบูรพา **กฎเหล็กข้อที่ห้า** ของประชาคม ลุนาชัย

7. ลองเขียนเปิดเรื่อง

การเปิดเรื่องถือเป็นเรื่องสำคัญที่สุด เพราะถ้าสามารถเข้าใจให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ อยากรู้ต่อไปก็แสดงว่า การเปิดเรื่องนั้นๆ สำเร็จไปแล้วเกินครึ่งหนึ่ง วิธีการเปิดเรื่องนั้นเท่าที่พบเห็นจะมีลักษณะดังนี้

7.1 เปิดเรื่องโดยการบรรยายฉาก

ตัวอย่าง (1)

ลมแล้งพัดผ่านมามากหน.. ทันทีที่เม็ดฝนสุดท้ายส่งลาฤดู, ทันทีที่เดือนกุมภาพันธ์เริ่มต้น.. กระแสลมเหมือนหยุดหมุนอยู่ชั่วเวลาสามวัน ครั้นแล้วลมจากทิศตะวันออกนั้นเองที่เริ่มพัดมาราวยริน หอบเอากระอายเย็นยามเช้ามาถึง หมอกเริ่มปรากฏตัวท่วมคลุมพื้นดินกระแสลมแห่งเดือนกุมภาพันธ์เจือกลิ่นความแห้งผาก จนบางขณะก่อให้เกิดอารมณ์หดหู่..

เราถูกปลุกให้ตื่นขึ้นมาในความหนาวเย็น เสียงหวอกรีดร้องโหยหวนและดวงไฟที่สว่างวาวๆ (สะพานขาด ของ กนกพงศ์ สมสมพันธ์)

ตัวอย่าง (2)

เพลงรองเงิงจากงานบ่าวสาวในหมู่บ้านดังแว่วมาเป็นช่วงๆ ลมตึกหอบทรายทำยหาดลงทะเลอยู่หู่หู่ ตะบุนคำและฟังกาที่หัวคั้งทอดตัวเป็นหย่อมๆ ดูคุ่มๆ คำเป็นปิ่นกับคืนเดือนมืด มันก็คงเหลืออยู่ที่หัวคั้งนั้นหย่อมเดียวกรรมัง.. (คลื่นหัวแดง ของ พนม นันทพฤกษ์)

7.2 เปิดเรื่องโดยการวางฉากและบรรยายตัวละคร

ตัวอย่าง

เบนซ์ดีเซลกลางใจ ใช้ ถูกเตะเบรกเบาๆ ก่อนถึงสามแยกพอได้จังหวะก็พุ่งปราดเลี้ยวซ้ายบังเกิดเสียงบาดความรู้สึก จันนาอดเหลือบดูป้อมตำรวจเรื้อรังตรงทางแยกนั้นไม่ได้ หลังจากพลตำรวจสามนายถึกราดด้วย เอ็ม.16 และคาป้อมเมื่อสองเดือนก่อนด่านสามแยกก็หยุดหายไปทั้งกลางวันกลางคืน ทิ้งให้ป้อมยามเป็นที่พักของนายตรวจรถเมล์ไปโดยปริยาย

ไฟหน้ารถสามกวางม่านมีดอกออกจากทาง มูสังย่านเข็อกตัวหนึ่งลากพวงยาวเพื่อยผ่านหน้าไปอย่างกระชั้นชิด คนขับร่างใหญ่ถอนเท้าจากคันน้ำมันพร้อมคำสบถอย่างเคยชิน

“ไม่ต้องเร็วนักก็ได้ เราไม่ได้รีบไปไหน” จันนาเอ่ยบอก (ภาพภักษ์ ของ ประมวล มณีโรจน์)

7.3 เปิดเรื่องโดยบทสนทนา

ตัวอย่าง (1)

“กลมๆ เเท่าตามพรั้า ไม่อ้าขาแยงไม่เข้า” อะแกทหายจบเสียงหัวเราะคิกคักก็ตามมา
 “เฮ้ย..พวกมึงเล่นทายของหยาบคายนี้หว่า” พรรคพวกฝ่ายสำเร็จซึ่งเป็นฝ่ายตอบ
 ทักท้วงขึ้น

“ไม่หยาบๆ อะไรวะที่เอ็งว่าหยาบ ตอบมาซี” อะแกย้า ให้ตอบและหัวเราะเยาะ
 “ก็อ้ายพรรคนี้มันโงะละ นันๆ ที่หว่างขานัน” สำเร็จชี้เข้าที่อวัยวะลับของอะแก เรียก
 เสียงฮาให้กบวงเล่นอย่างครึกครื้น

“ไม่ซำๆ..เฮ้อ..ทายของเอ็งมาก่อน”... (วันฟ้ามืด ของ สมใจ สมคิด)

ตัวอย่าง (2)

“แม่เคยบอกเอ็งก็ครั้งก็ทนแล้วว่า อย่าไปเล่นกับเขา” เสียงผู้เป็นแม่บ่น พลงมือก็
 คนหม้อข้าวซึ่งกำลังเดือดส่งไอหอมลอยอบอวล ลูกชายนั่งสะอื้นอยู่มุมครัวหลังจากโดนไม้
 ชัดหม้อหวดกันไปเมื่อครู่

“ไม่ต้องร้อง ดีใจจำ ไม่ได้ดีให้ร้อง”... (ผู้แพ้ ของชาติ กอบจิตติ)

7.4 เปิดเรื่องโดยการบรรยายพฤติกรรมหรือการกระทำ

ตัวอย่าง

หวายตะค้ำเส้นใหญ่เกือบเท่านิ้วหัวแม่มือ หวดควบลงไปบนร่างของเด็กหญิง
 รุ่นสาวที่นอนคว่ำอยู่บนเสื่อเก่าๆ ร่างนั้นสวมเสื้อชั้นในแขนสั้นและผ้าถุงกลางเก่ากลางใหม่
 แนวแดงแล่นพาดที่ไหลบนผิวหนังที่อยู่นอกเสื้อผู้ถือหวายเขียนตั้งแต่ไหล เลื่อนต่ำลงมา
 ตามตัว แนวแดงผุดขึ้นตามรอยหวายเป็นบั้งๆ

เด็กหญิงเกลือกหน้าอยู่กับหมอนเก่าๆ ไปมา เสียงสะอื้นให้ตั้งครวญคราง

“หนูกลัวแล้วจ้ะ อย่าตีหนูเลย” หล่อนคร่ำครวญ

“กลัวเอ็งก็ออกไป ออกไปเดี๋ยวนี้” คนเขียนชู้สำหรับ. (แอ้ว..ผู้บริสุทธิ์ ของ
 เสนีย์ เสาวพงศ์)

7.5 เปิดเรื่องโดยการยกโวหาร คำคม ข้อคิด ภาษิต

ตัวอย่าง

“ท่านผู้มีเกียรติ..” ข้าพเจ้าพยายามตัดเสียงให้ทุ้มและนุ่มนวลอย่างที่สุด เพื่อสรุปการกล่าวสุนทรพจน์ในตอนสุดท้าย

“เคล็ดลับของข้าพเจ้าก็คือ การสวมบทบาททีละครั้ง บทบาทที่สมบูรณ์ของสามีและบทบาทคุณพ่อที่น่ารักของลูกๆ ตรงนี้เองแหละครับที่ท่านต้องพยายามกระทำให้ได้ ตรงนี้เอง และครับที่เป็นปัจจัยสำคัญอันจะทำให้ครอบครัวของท่านเต็มไปด้วยความอบอุ่น.. ข้าพเจ้าเชื่อว่าหากท่านสามารถทำเช่นนี้ได้ ท่านก็สามารถล้อมคอกซึ่งความสุขที่ท่านปรารถนาเอาไว้ในบ้านของท่านอย่างง่ายดาย.. ส่วนรายละเอียดของบทบาทดังกล่าวข้าพเจ้าเชื่อว่าบุคคลที่สามารถให้คำแนะนำแก่ท่านได้ดีที่สุด คงจะไม่มีใครเหมาะสมไปกว่าภรรยาของท่านดอกครับ..”

ข้าพเจ้าโค้งให้ผู้มีเกียรติในห้องประชุมใหญ่อย่างสง่างามอีกครั้งหลังจากกล่าวสวัสดิ์เสียงปรรมมือ....(พ่อบ้านตัวอย่าง ของ อรรถากร บำรุง)

7.6 เปิดเรื่องโดยบรรยายตัวละคร

ตัวอย่าง

มะปอนั้นเป็นเมียของโกลิ้น นางทำงานในตลาดทุกๆ เข้านางจะต้องเดินทางเข้าเมืองเป็นระยะทางถึงหนึ่งไมล์ พร้อมด้วยผักเต็มกระจาด วันไหนขายดีหน่อยก็กลับแต่วันมีฉะนั้นก็ป่วยคล้อยกว่าจะได้กลับ เมื่อเดินกลับมาถึงสะพานไม้ไผ่ ที่ทอดข้ามลำน้ำอยู่ใต้จิตใจของมะปอ ก็นึกถึงผัวและลูกที่บ้าน...(คู่สร้าง ของ ซอว์กี๊ (นักเขียนพม่า))

8. ลงมือเขียนทั้งเรื่องรวดเดียวจบ (ร่างแรก)

9. อ่านทวน เพิ่มเติม ขัดเกลา

10. เขียนใหม่อีกครั้ง

การเขียนเรื่องสั้นจากโครงเรื่องที่ได้จากข่าวในหนังสือพิมพ์

ตัวอย่างข่าว

“การทำหมันชายไม่ได้ผลร้อยเปอร์เซ็นต์”

นี่เป็นข่าวจากหนังสือพิมพ์ หากเราอ่านแบบคนทั่วไป ย่อมได้แค่ความรู้ แต่ไม่ได้ความรู้สึก เราก็ไม่สามารถที่จะนำมาสร้างเป็นเรื่องได้

แต่หากเราถกคิดสักนิดหนึ่งว่า

“เฮ้ย..ถ้าการทำหมั้นชายไม่ได้ผล จันทรพยาก็มีสิทธิ์ท้องได้อีกซิ”

“เออ..แล้วถ้าภรรยาเกิดตั้งครรภ์ขึ้นมาจริงๆ โดยที่สามีไม่รู้ว่าการทำหมั้นของตน ล้มเหลวละ ซึ่งถ้าเรื่องที่มีทำหมั้นกันแค่สองคนคือสามีภรรยา ปัญหาที่จะเกิดกับสองคน แต่ถ้าคนอื่นๆ ร่วมรับรู้ด้วย เป็นต้นว่าญาติพี่น้องหรือชาวบ้านต่างก็รู้เรื่องที่มีทำหมั้นแล้ว มันก็ยิ่งเพิ่มปัญหาหรือซับซ้อนขึ้นอีกนะซี ...”

“ผู้ทำหมั้นเมียมีท้องแสดงว่าเมียคบชู้...เอาละซีทีนี่เป็นเรื่องแล้ว”

อย่าลืมนะว่าเรื่องทุกอย่างต้องมาจากความขัดแย้งหรือปัญหาก่อนเสมอ หรือบางเรื่อง อาจจะได้มาจากการคิดเรื่องที่ไม่มีปัญหาให้เป็นปัญหาขึ้นมาก็ได้ เมื่อเรามองเห็นว่าเรื่อง ทำนองนี้ถ้ามันเกิดขึ้นจริง มันต้องมีปัญหาแน่

ขั้นต่อมาก็คือการสร้างโครงเรื่อง โดยการกำหนดตัวละคร ฉาก แก่นเรื่อง บทสนทนา

1. ตัวละครเอก เป็นภรรยาที่เรียบร้อยรักครอบครัว มีลูกชาย 3 คน (เหตุผลของการให้สามีทำหมั้น)

2. ฉาก เกิดขึ้นที่บ้านและที่โรงพยาบาล (ตรวจว่าตั้งครรภ์)

3. บทสนทนา มีการคุยกับสามี คุยกับลูก คุยกับตนเอง (รำพึง) คุยกับพยาบาล มีคำสำคัญของพยาบาลที่บอกว่า “ขอแสดงความยินดีด้วยคะ คุณตั้งครรภ์แล้ว”

4. แก่นเรื่อง คนดีบริสุทธิ์ ก็สามารภมีมลทินได้ หากคนทั่วไปไม่ทราบว่าการทำหมั้นชายมีการผิดพลาดได้

5. ความขัดแย้ง ให้ตัวละครขัดแย้งกับความคิดของตัวเองไปต่างๆ นานา เป็นความอึดอัดที่ไม่รู้จะบอกความจริงให้สามีทราบได้อย่างไร

6. การดำเนินเรื่อง ให้ตัวละครเอกเป็น “นาง” ผู้เขียนเล่าเหตุการณ์และพฤติกรรมของนางไปเรื่อยๆ

7. เปิดเรื่อง ให้นางกลับจากโรงพยาบาล

8. จบเรื่อง ให้นางอาเจียนออกมารดที่นอน

ตัวอย่าง เรื่องสั้นจากข่าวหนังสือพิมพ์

ชื่อเรื่อง บ่วง

ชื่อผู้เขียน สมใจ สมคิด

(พิมพ์ครั้งแรก สกุลไทย 19 มีนาคม 2534)

นางเดินลงจากรถโดยสารอย่างอ่อนระโหย ลูกชายทั้งสามซึ่งนั่งอยู่หน้าจอโทรทัศน์ต่างหันมาดูเมื่อเห็นรถหยุด พอเห็นนางหัวถูงพระรุงพระรัง ทั้งสามลุกขึ้นมาแย่งกันถือ

“หมอบอกว่าแม่เป็นอะไรครับ” ลูกชายคนหัวปีถามขึ้นทันที

“ไม่เป็นอะไรหรอกลูก ปวดหัวนิดหน่อย ขนมหยาแสบกันนะ”

ลูกชายคนเล็กเข้ามากอดแล้วยกแขนทั้งสองขึ้นหมายจะให้อุ้ม นางเอามือทั้งสองสอดที่รักแร้แล้วยกขึ้น แขนนางอ่อนเปลี้ยและรู้สึกเหมือนน้ำหนักตัวเขยิบมาก

“เล็ก...ลงซิ แม่ป่วยอยู่รู้ไหม” ลูกชายคนโต กระทบขาข้างหนึ่งให้ลงจากสะเວ

“ช่างเถอะใหญ่ แม่อุ้มได้” นางแข่งใจพูดและอุ้มเดินจนถึงประตูบ้าน พี่เลี้ยงน้องออกมาจับลูกจากลูกๆ

“ปลาจะละเม็ดแกงส้มกับลูกตะลิงปลิงนะให้เปรี๊ยะมากหน่อย ส่วนขาหมูย่างไฟเสียบก่อนค่อยสับต้มใส่ซอสถั่วเหลืองสักช้อนโต๊ะ” นางสั่งพี่เลี้ยงเรื่องทำกับข้าวมือเย็น

“ใหญ่ เอาพัดลมไปให้แม่ในห้องนอนด้วยลูก” นางสั่งแล้วเดินเข้าห้องน้ำก่อนจะเข้าห้องนอน ลูกชายคนโตเอาพัดลมมาเสียบปลั๊กไว้ก่อนออกไปนั่งดูโทรทัศน์ตามเดิม

นางเปิดพัดลมแล้วล้มตัวลงบนเตียงอย่างเหนื่อยอ่อน พัดลมพัดไล่อากาศคอบอ้าวในห้องออกทางหน้าต่าง หนึ่งจากโทรทัศน์ดังลั่นจนนางต้องลุกขึ้นไปปิดประตูเพื่อกันเสียงแล้วกลับมานอนตามเดิม...

“น้องคลอดคนนี่แล้วทำหมันเปียกเสียเลยดิไหม” เขา-สามีของนางเอ่ยขึ้นเมื่อครั้งนางเดินทางไปคลอดลูกคนที่สองที่โรงพยาบาล

“น้องไม่กล้าหรอกพี่ พี่ก็รู้ว่าน้องเป็นโรคหัวใจอ่อนๆ ทำมาแล้วกลัวจะไม่ปกติ เวลาคลอดน้องก็คลอดลำบากอยู่แล้วด้วย” นางให้เหตุผล

“คลอดยากนั่นแหละ ทำหมันเสียเลยจะได้สิ้นเรื่อง”

“ไม่... ไม่กล้า” นางสะบัดหน้าจนเขาไม่กล้าพูดต่อ

“ที่ควรทำเสียเอง หมันชายเขาว่าเจ็บแค้นดกดี” นางว่า- เขานิ่งเฉย

ก่อนหน้านั้น นางและสามีเคยพูดเรื่องวางแผนครอบครัวกันหลายครั้งหลายหนจนนับไม่ถ้วน

แรกแต่งงานกันใหม่ๆ เขาใช้ถุงยางอนามัย คุณโดยวิธีนี้จนต่างเห็นว่าครอบครัวพร้อมที่จะมีลูกได้แล้ว

กระทั่งได้ลูกชายคนที่สอง

“เราน่าจะพอได้แล้วนะน้อง ชายทั้งคู่ก็เหมือนกัน เขาว่าหญิงก็ได้ชายก็ดีมีแค่สอง” เขาใช้ให้นางทำหมัน นางไม่กล้า คุณด้วยยาแฝงก็เกิดอาการแพ้ เปลี่ยนเป็นใส่ห่วงก็ได้สักครึ่งปี ห่วงเกิดหลุดหาย ไปเอกซเรย์ดูก็ไม่เจอ เลยหันไปใช้ยาฉีด ซึ่งรู้สึกสะดวกสบายใจขึ้น

นางฉีดอยู่ได้จนถึงเข็มที่ห้าก็อ่านพบจากหนังสือเล่มหนึ่ง กล่าวถึงโทษของยาฉีด คุณกำเนิดว่า ถ้าฉีดเกินห้าเข็มมีโอกาสเป็นหมัน และหากฉีดติดต่อกันเกินกว่าสิบเข็มมีโอกาสเป็นมะเร็ง ข้อความในหนังสือจะจริงเท็จแค่ไหนไม่ทราบ แต่นางรู้สึกกลัวจนไม่กล้าฉีดมันอีก

“พี่ น้องหยุดฉีดยาคุณแล้ว”

“หยุดทำไมล่ะ”

“ก็บอกว่า หากฉีดเกินห้าเข็มมีโอกาสเป็นหมันได้”

“ดีซี เป็นหมัน” เขาพูดเหมือนไม่ได้ใส่ใจ

“ดีที่ไหนเล่า พันจากหมันก็เป็นมะเร็งเสียเลย” นางนึกโมโห

“แล้วน้องไปรู้มาจากไหน ใครบอก” เขาพูดยอคาง ทำหน้าเหมือนดูถูก

“น้องอ่านพบในหนังสือ”

“โอ้ย... เชื่อหนังสือทั้งหมดก็บ้าตาย” เขาพูดแล้วหัวเราะ น้ำเสียงเยาะเย้ยอยู่ในที

“ไม่รู้ล่ะ... แต่น้องกลัว” นางตัดบท

“ถ้านั่นลวงคุณโดยการฝังเข็มดู วิธีใหม่นะ” เขาเสนอแนะ

“ไม่เอา... น้องเบื่อการเป็นหนูตะเภาเหลือเกินแล้ว”

“เอา... งั้นไม่คุณก็ดีเหมือนกัน เอาจุฬหึงอีกสักคน” เขาพูดยิ้มอย่างมีเลศนัย

“นี่ยังงั้นมาอีกล่ะ ไหนว่าสองคนพอแล้ว รู้ได้ไงว่าเป็นหญิง” นางพูดไปงั้นๆ ทั้งที่ในใจยังรู้สึกดีใจอยู่สักๆ เมื่อเอ่ยถึงลูกหญิง

“จะยากอะไร ก็ทดลองใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์ไง”

ต่างฝันกันไว้ว่าจะได้ลูกหญิงเป็นคนสุดท้อง ตอนตั้งท้องได้ห้าหกเดือนเพื่อนฝูงแนะนำให้ไปตรวจดูด้วยอัลตราซาวด์ว่าเด็กในท้องเป็นหญิงหรือชาย... ก็ไม่กล้า กลัวจะไม่ตรงกับที่หวังไว้แล้วจะทำให้ใจลำบาก อีกอย่างเพื่อนบางคนพูดว่า เคยมีบางคนไปตรวจด้วยเครื่องกลับมายุ่งไม่ก็วันก็แท้ง

มันยิ่งเพิ่มความตื่นเต้นเข้าเรื่อยๆ เมื่อยิ่งใกล้วันกำหนดคลอด นางเองรู้สึกเป็นสุขเหลือล้นเมื่อเด็กในท้องมันดิ้นถีบแต่ทุกครั้ง

และแล้วผลการใช้สูตรทางวิทยาศาสตร์ก็ล้มเหลว สามีเสียใจมาก เขาเลยตัดสินใจทำหมันเสียเอง

แล้วความผิดพลาดก็ได้เกิดขึ้นเป็นครั้งที่สอง...

ครั้งนี้มันยิ่งใหญ่มากสำหรับนาง, ครอบครัวและวงศ์สกุลทีเดียว เมื่อประจำเดือนของนางขาดไปสองเดือนซ้อน ตอนแรกคิดว่าร่างกายผิดปกติอะไรสักอย่าง แต่อาการของมันเป็นเหมือนคนแพ้ท้อง แล้วมันก็เป็นจริง

“มันเป็นไปได้อย่างไร” นางคิด,

“เขาทำหมันจริงๆ นี่นา” นางรำพึงออกมา เพราะวันที่เขาไปทำหมันนางไปด้วยหรือการทำหมันชายไม่ได้ผลร้อยเปอร์เซ็นต์

“ผิวมันก็ทำหมันแล้ว มันท้องขึ้นมาอีกก็แสดงว่ามันมีชั้นนะซิ” นางสะดุ้งโหยงเมื่อนึกถึงประโยคนี้ เสมือนมีเสียงแว่วมาตามสายลมจากพัดลม จนทำให้นางต้องพลิกตัวหันไปดูที่ประตู

เมื่อเห็นประตูยังปิดอยู่เช่นเดิม นางใจชื้นขึ้น แล้วก็ให้รู้สึกเสียใจวูบขึ้นมาทันทีเมื่อเห็นภาพคนรักเก่าผุดขึ้นมาในหัวนึก

‘เขาคงไม่เชื่อและใครๆ ก็คงไม่เชื่อ’ นางคิดถึงคำพูดที่จะบอกแก่สามี เพราะตั้งแต่แต่งงานอยู่กินกันมา นางไม่เคยปิดบังอำพรางสามีไม่ว่าเรื่องใด

“ถ่านไฟเก่าลุกได้ง่าย” นางคิดถึงคำพูดของชาวบ้าน นางกับคนรักเก่าความจริงไม่ได้มีความสัมพันธ์อะไรสักซึ้ง เพียงแต่ชอบพอกันสมัยเป็นนักเรียนเท่านั้น ที่ให้ต้องคิดคือเขาเพิ่งย้ายมาทำงานที่เดียวกับนางเมื่อต้นปีนี้เอง และนางก็เคยชวนเขามาทานอาหารที่บ้านเพื่อทำความรู้จักกับครอบครัวนาง มีเพียงครั้งเดียวเท่านั้นที่ชวนให้คนทั้งหลายคิดในแง่ลบแก่นางได้คือ นางเคยเดินทางไปเยี่ยมแม่ของเขาที่ป่วยหนักอยู่บ้านเขา โดยสามีของนางไม่ได้ไปด้วย

“ฉันไม่ได้นอกใจ ฉันบริสุทธิ์ใจ” เสียงนางออกมาติดลำคอ ก่อนจะกลืนมันให้หายไปกับน้ำลาย นางร้องไห้ออกมาอย่างลึมตัว

‘มันเป็นไปแล้ว แล้วจะทำยังไงต่อ... ระหว่างสายเลือดในท้อง, คุณธรรมกับเสียงประณามในสังคม... แม้ฉันจะร้องป่าวประกาศถึงความบริสุทธิ์ ใครเล่าเขาจะเชื่อ...’

‘ทำแท้ง... หมอเถื่อน’ ความคิดหนึ่งแวบเข้ามา
 ‘ไม่ได้! มันคือสายเลือด มันคือชีวิต จะใจดำฆ่ามันได้หรือ’ ความคิดหนึ่งแย้ง
 ‘ได้ซิ มันแค่ก้อนเลือด มันยังไม่มีชีวิต’
 ‘มันเป็นชีวิตตั้งแต่ตัวสเปิร์มแล้ว’
 ‘ทำแท้งเขาคงต้องอยู่ดี’ นางคิดถึงสามี ‘ความลับไม่มีในโลก ความจริงย่อมหนี
 ความจริงไปไม่พ้น... ตามความจริงไม่ได้ช่วยให้ปลอดภัยเสมอไป’ นางคิดจนสับสน
 นางเคลิ้มหลับไปด้วยความอ่อนเพลีย นานเท่าใดไม่ทราบได้ รู้สึกตัวตื่นขึ้นมาเมื่อ
 สามีเอามือมาวางที่หน้าผาก
 “พี่มาตั้งแต่เมื่อไหร่” นางละล้าละลักถามด้วยความตกใจ
 “ครู่หนึ่งแล้ว เป็นไงบ้างไปหาหมอมา” เขาถามเสียงนุ่มนวล
 “เป็นอะไรละ เห็นหมอให้ยาบำรุงมากิน” เขาถามย้ำ ดวงตาของเขามีแววสงสัย
 จนนางไม่กล้าสบตา อาการคลื่นไส้เหมือนกำลังถูกใส่เดือนยอนลาคอจนปั่นป่วน
 เหงื่อออกผุดขึ้นทุกซอกซอญ เมื่อภาพของพยาบาลยิ้มให้หล่อนผุดขึ้นพร้อมกับคำพูด
 “ขอแสดงความยินดีด้วยค่ะ คุณตั้งครรภ์แล้ว”
 แล้วยางก็โง่ก้ออาเจียนออกมารวดที่นอนต่อหน้าสามี. / (จบ)

ข้อควรคำนึงในการเขียนเรื่องสั้น

1. ฉากไม่จำเป็นต้องอธิบายรายละเอียดมาก
2. การเปิดเรื่องไม่แน่นอนตายตัว ว่าเป็นการบรรยายหรือพรรณนา
3. เริ่มเรื่องสั้นด้วยกระตุ้นเหตุการณ์ ที่ชักจูงไปสู่ความเข้มข้น เหตุการณ์ที่ระเบิดขึ้น
 มักจะเกี่ยวพันกับการถูกขู่เชิญที่ทำให้สถานภาพของตัวละครเอกเปลี่ยนแปลง
4. การต่อสู้อย่างโดดเดี่ยวของตัวละครเอก มีผลกระทบต่อกัน
5. เขียนให้คนอ่านร่วมความรู้สึกไปกับตัวละครร่วมเห็นอกเห็นใจไปกับตัวละครด้วย
6. ควรเล่าจากมุมมองของคนๆ คนเดียว
7. หลีกเลียงความเกินพอดี ทุกรายละเอียดจะต้องเป็นประเด็นสู่โครงเรื่อง
8. ต้องให้ตัวละคร ดิ้นรน หรือมีทางเลือกที่ย้ำแยะ มีข้อบกพร่อง อ่อนแอ และมุ่ง
 ไปยังข้อสรุปที่คาดไม่ถึง
9. อย่ายึดเยื้อในตอนจบ

การทำต้นฉบับ

1. เมื่อเขียนร่างเสร็จแล้ว ชัดเกลากี่ครั้งหรือหลายๆ ครั้ง
2. เมื่อเป็นที่น่าพอใจแล้วให้เขียนหรือพิมพ์หน้าเดียวตลอด
3. ถ่ายเอกสารต้นฉบับเก็บไว้ 1 ชุดก่อนส่งไปตีพิมพ์เผยแพร่
4. ส่งต้นฉบับทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือส่งด้วยตนเอง
5. ต้นฉบับต้องสะอาด เรียบร้อย เขียนอ่านง่ายเว้นบรรทัด
6. ควรแนบจดหมายสั้นๆ เป็นการแนะนำตัวแนะนำผลงาน
7. ส่งไปแล้วต้องรอได้ อย่ามัวกังวลคอยทวงถามให้เสียมารยาท
8. หากเห็นล่าช้า ส่งเรื่องใหม่ไปให้พิจารณาอีก คงได้ลงพิมพ์สักวัน
9. ตั้งใจเขียนอยู่บ่อยๆ แล้วคำว่า “นักเขียน” ก็ไม่ไกลเกินฝัน

บรรณานุกรม

- กอบกุล อิงคุทานนท์. **ศัพท์วรรณกรรม**. กรุงเทพมหานคร : ชรัสมิตร ม.ป.ป.
- จินดา ดวงจินดา. **การเขียนเรื่องสั้น**. กรุงเทพมหานคร : ปาณยา 2526.
- บินหลา สันกาลาคีรี. **คิดถึงทุกปี**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : แพรวสำนักพิมพ์ 2542.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ม.ล. **แว่นวรรณกรรม** พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง ร่วมกับกองทุนหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2539.
- ประทีป เหมือนนิล. **วิเคราะห์เรื่องสั้นของมนัส จรรย์รงค์**. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- เปลื้อง ณ นคร. **“วิชาประพันธ์ศาสตร์ว่าด้วยร้อยแก้ว” คำบรรยายภาษาไทยชั้นสูง ชุมนุม ภาษาไทยของครูสภา** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ครูสภา, 2511.
- เปลื้องตา **ประสบการณ์งานเขียน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักช่างวรรณกรรม, 2536.
- ไพฑูริย์ ธัญญา. **ก่อกองทราย**. พิมพ์ครั้งที่ 29 ปทุมธานี : นาค, 2544.
- ฟิลิปดา. **100 คำถามสร้างนักเขียน : นิยาย คุณเขียนได้ด้วยตัวเอง**. กรุงเทพมหานคร : ชบาพับลิชชิ่ง เวิร์กส, 2549.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ-ไทย**. กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถานจัดพิมพ์, 2545

ลาว คำหอม. **ฟ้าบ่กั้น**. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล, 2522.

สมใจ สมคิด. **เสียงกาน้ำแกง** ปทุมธานี : นาคร, 2544.

----- **มรสุมและรอยเท้า**. พิมพ์ครั้งที่ 5 ปทุมธานี : นาคร, 2548.

----- **แมวบนเกาะ**. กรุงเทพมหานคร : แพรว, 2539.

----- **กระจกบานร้าว**. นครศรีธรรมราช : โรงเรียนพรหมคีรีพิทยาคม, 2532.

อิงอร สุพันธ์ุณี. **วิเคราะห์เรื่องสั้นซีไรต์ พ.ศ. 2524 - 2548**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชา

ภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.